

**VALSTYBĖS VAIKO TEISIŲ APSAUGOS IR ĮVAIKINIMO TARNYBA PRIE
SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS**

**SUSITIKIMO SU UKMERGĖS, UTENOS, ZARASŲ, ANYKŠČIŲ, ŠIRVINTŲ IR
ŠVENČIONIŲ RAJONŲ SAVIVALDYBIŲ ADMINISTRACIJŲ VAIKO TEISIŲ
APSAUGOS SKYRIŲ SPECIALISTAIS LAIKINOSIOS GLOBOS (RŪPYBOS)
ORGANIZAVIMO KLAUSIMAIS
ATASKAITA**

2015-12-31 Nr. 6-585
Vilnius

Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Tarnyba) direktorė Alina Jakavonienė, Veiklos planavimo ir stebėsenos skyriaus vedėja, vykdanči direktoriaus pavaduotojo funkcijas Vita Šulskytė, Veiklos planavimo ir stebėsenos skyriaus vyriausioji specialistė Austė Uleckienė bei Teisinės pagalbos ir tarptautinio bendradarbiavimo skyriaus vyriausioji specialistė Akvilė Bumblytė š. m. spalio 28 d. lankėsi Ukmergės rajono savivaldybėje. Tarnybos atstovės susitiko su Ukmergės rajono, Utenos rajono, Zarasų rajono, Anykščių rajono, Širvintų rajono ir Švenčionių rajono savivaldybių administracijų Vaiko teisių apsaugos skyrių (toliau – VTAS) specialistais. Susitikimo tema, susijusi su laikinosios globos (rūpybos) organizavimo klausimais. Susitikimo tikslas – susipažinti su VTAS praktika, sprendžiant laikinosios globos (rūpybos) organizavimo klausimus, aptarti probleminius aspektus siekiant užtikrinti, efektyvią ir vienodą problemų sprendimų praktiką. Susitikime dalyvavo 13 VTAS atstovų: 3 atstovai iš Ukmergės r. sav., 2 atstovai iš Utenos r. sav., 2 atstovai iš Zarasų r. sav., 2 atstovai iš Anykščių r. sav., 2 atstovai iš Širvintų r. sav. ir 2 atstovai iš Švenčionių r. savivaldybės VTAS.

Susitikimo pradžioje Tarnybos direktorė A. Jakavonienė pasveikino visus susirinkusiuosius, pristatė susitikimo tikslą, supažindino dalyvius su darbotvarke. Susitikimo moderatorė V. Šulskytė atkreipė dėmesį, jog Tarnyba, organizuodama atitinkamus susitikimus, atsižvelgė į šių metų pradžioje vykdytą VTAS apklausą, kurios rezultatai atskleidė VTAS tarpusavio susitikimų poreikį.

Prieš susitikimą VTAS buvo paprašyta užpildyti anketas su klausimais apie jų savivaldybių statistinius duomenis, laikinosios globos (rūpybos) nustatymą ir jos priežiūrą, laikinąją globą (rūpybą) tėvų prašymu, vaiko atskyrimą nuo tėvų ar vieno iš tėvų, taip pat paprašyta pateikti sudėtingiausią atvejį, susijusį su laikinąja globa (rūpyba). Pagal VTAS anketose pateiktus atsakymus, susitikimo metu buvo aptariami probleminiai aspektai, aktualūs laikinosios globos (rūpybos) nustatymo atvejai ir kiti klausimai.

1. Duomenų įvedimas į Socialinės paramos šeimai informacinę sistemą (toliau – SPIS)

Susitikimo metu aptarti SPIS sistemoje pateikti savivaldybių statistiniai duomenys, susiję su vaiko laikinosios globos (rūpybos) nustatymu, vaikams nustatytos laikinosios globos (rūpybos) šeimoje tėvų prašymais dėl tėvų išvykimo iš Lietuvos Respublikos ir VTAS atstovavimu vaiko interesams ikiteisminiame ir teisminiame procese civilinėse bylose dėl vaiko atskyrimo nuo tėvų (tėvo ar motinos) (žr. 1 priedas).

Vizito metu nustatyta, jog VTAS praktika dėl duomenų įvedimo į SPIS yra skirtinga. Nevienodos praktikos formavimąsi dažniausiai lemia trys sunkumai, su kuriais susiduria VTAS:

- 1) Darbuotojų kaita. Dėl šios priežasties keičiasi už duomenų į SPIS įvedimą atsakingi asmenys, o naujiems specialistams reikia laiko susipažinti bei išmokyti naudotis SPIS;
- 2) Trukdžiai dėl sistemos veikimo. Siekiant palengvinti VTAS specialistams naudojimąsi SPIS kartais yra atliekami sistemos atnaujinimo darbai, kurie sukelia tam tikrų SPIS veikimo trikdžių;

3) Abejonės dėl duomenų įvedimo momento. VTAS nurodė, jog jiems kartais kyla abejonės, kada reikėtų įvesti duomenis į SPIS, pavyzdžiui, ar duomenis geriau suvesti iš karto po laikinosios globos (rūpybos) nustatymo, t. y. po savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymo priėmimo ar po teismo nutarties priėmimo, ar po šios nutarties įsigaliojimo ir pan.

Bendru sutarimu VTAS specialistai nurodė, jog SPIS yra reikalingi tam tikri duomenų suvedimą palengvinantys pakeitimai. A. Uleckienė informavo, kad bendradarbiaujant su UAB „Nevda“ yra atliekami sistemos tobulinimo darbai, numatyti konkretūs SPIS ir SPIS vitrinose formuojamų ataskaitų pakeitimai nuo 2016 m. pradžios.

Susitikimo metu Tarnyba pažymėjo, jog duomenys SPIS reikalingi ne tik metų pabaigoje dėl ataskaitų, bet ir per visus metus. Tarnyba, pateikdama kitoms institucijoms, pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos darbo ministerijai, duomenis apie VTAS darbo krūvius, naudojami SPIS. VTAS įvesti duomenys į SPIS atspindi VTAS darbo rodiklius ir krūvį, situaciją Lietuvoje. Informacija naudojama taip pat rengiant pranešimus žiniasklaidai.

Atkreipiame dėmesį, jog vadovaujantis Bendrųjų vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 17 d. nutarimu Nr. 1983 „Dėl Bendrųjų vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatų patvirtinimo“, 7.20 p., VTAS registruoja ir kaupia SPIS duomenis apie taikytas vaiko teisių ir teisėtų interesų užtikrinimo priemones, kurias nurodo SPIS nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2008 m. gegužės 29 d. įsakymu Nr. A1-172 „Dėl Socialinės paramos šeimai informacinės sistemos nuostatų ir Socialinės paramos šeimai informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų patvirtinimo“. Svarbu pažymėti, kad jei duomenų apie konkrečią savivaldybę nebus SPIS arba jie bus neteisingai suvesti, Tarnyba galimai teiks klaidingą informaciją Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos darbo ministerijai, Lietuvos Respublikos statistikos departamentui bei kitoms institucijoms apie tam tikrą savivaldybę.

2. Vaikų paėmimas iš šeimų VTAS ne darbo metu

Prieš susitikimą VTAS pateiktose anketose teirautasi, kokie yra VTAS veiksmai, gavus policijos arba kitų juridinių ar fizinių asmenų informaciją, apie VTAS ne darbo metu paimtą iš tėvų ar kitos jo buvimo vietos ir laikinai apgyvendintą tam tikroje institucijoje ar šeimoje vaiką.

Susitikimo metu visi VTAS atstovai teigė, kad savivaldybėse administracijos direktoriaus įsakymu yra patvirtinti fizinių asmenų, šeimų, šeimynų ir / ar kitų institucijų, kurios bet kuriuo paros metu laikinai gali priimti bei apgyvendinti vaiką (-us), sąrašai.

Anykščių r. sav. VTAS specialistai pažymėjo, jog savivaldybėje galioja tarsi neformalus susitarimas su policija. Policijos pareigūnai gali VTAS ne darbo laiku skambinti Anykščių r. sav. VTAS specialistui ir pasitarti dėl vaiko paėmimo, jo nuvežimo vietos parinkimo ar kt. klausimų.

Utenos r. sav., Širvintų r. sav. ir Ukmergės r. sav. VTAS atstovai nurodė, kad policijos pareigūnai taip pat pagal konkrečios situacijos aplinkybes, esant būtinybei, paima vaikus ir veža pas asmenis, šeimas, šeimynas ar kitas įstaigas, kurios yra pareiškusios sutikimą bet kuriuo metu laikinai priimti vaiką.

Švenčionių r. sav. VTAS atstovai teigė, kad savivaldybėje analogiška tvarka, kaip ir susitikime dalyvavusių VTAS savivaldybėse, tik pabrėžė, jog yra susiduriama su problema, kai paimamas vaikas yra neįgalus mažametis.

Zarasų r. sav. VTAS atstovai minėjo, jog savivaldybė yra sudariusi sutartį su ligonine, kuri priima policijos pareigūnų paimtą mažametį vaiką.

Susitikimo metu nustatyta, jog policijos pareigūnai, organizuodami skubų vaiko (-ų) paėmimą iš šeimos, pirmiausia ieško laikino apgyvendinimo galimybių artimiausioje aplinkoje (pas giminaičius, kaimynus). Nesant galimybių vaiką apgyvendinti artimiausioje aplinkoje, be tėvų globos likęs vaikas, atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes, vežamas į ligoninę arba vaikų globos įstaigą.

3. Papildomos finansinės paramos skyrimas vaiko laikiniesiems globėjams (rūpintojams)

Susitikimo metu buvo aptarta, kuriose savivaldybėse teikiama papildoma finansinė parama globėjams (rūpintojams). Išsiaiškinta, kad ši parama skiriama Utenos r., Širvintų r. ir Anykščių r. savivaldybėse. Laikiniesiems vaiko globėjams (rūpintojams) teikiama:

1) Utenos r. sav. (pagalbos pinigai – 1 bazinių socialinių išmokos (toliau – BSI) dydis per mėnesį už kiekvieną globojamą (rūpinamą) vaiką, su kuriuo nesieja artimi giminystės ryšiai, šeimoje, bet ne daugiau kaip 4 BSI dydžiai vienai šeimai);

2) Širvintų r. sav. (priedas fiziniam asmeniui (globėjui ar rūpintojui) – 38 Eur per mėnesį už vaiko ne giminaičio globą ar rūpybą);

3) Švenčionių r. sav. (76 Eur – globėjams (rūpintojams), kurių nesieja artimi giminystės ryšiai su vaiku);

4) Anykščių r. sav. (pagalbos pinigai – 2 BSI globėjams (rūpintojams) globojantiems (rūpinantiems) 1 vaiką, su kuriuo nesieja giminystės ryšys ir pajamos vienam šeimos nariui yra mažesnės už valstybės remiamų pajamų (toliau – VRP) trigubą dydį, globojant (rūpinant) 2 vaikus – 3 BSI, 3 ir daugiau vaikų – 4 BSI).

Susitikimo metu nustatyta, jog Ukmergės r. ir Zarasų r. savivaldybėse papildoma finansinė parama globėjams (rūpintojams) neskiriama.

Pastebėtina, kad visose minėtose savivaldybėse, išskyrus Ukmergės r. ir Zarasų r. savivaldybes, papildoma finansinė parama skiriama globėjams (rūpintojams), kurių nesieja giminystės ryšys su vaiku. Anykščių r. sav. VTAS atstovės teigė, kad savivaldybė artimiausiu metu ruošiasi keisti šios paramos skyrimo tvarką, nustatant, kad parama būtų mokama ir globėjams (rūpintojams), nepriklausomai nuo giminystės ryšių su vaiku.

Susitikime dalyvaujantys VTAS specialistai pabrėžė, kad parama globėjams (rūpintojams) nėra pagrindinis motyvas apsisprendimui globoti (rūpintis) vaiką. Finansinė parama yra tik vienas iš veiksnių, skatinančių asmenis globai (rūpybai).

Susitikimo metu VTAS atstovai iškėlė galimo piktnaudžiavimo globėjų (rūpintojų), kuriuos sieja giminystės ryšiai su vaiku, gaunama parama klausimą, t. y., kad gali būti atveju, kai artimieji giminaičiai siektų tapti globėjais (rūpintojais) tik dėl finansinės naudos gaunant paramą. Tarnybos atstovės pabrėžė, kad dar prieš paskiriant atitinkamą asmenį globėju (rūpintoju), turi būti įvertintos šio asmens ne tik gyvenimo, buities sąlygos, bet ir asmeninės, būdo savybės, ryšys su vaiku, požiūris į globėjo (rūpintojo) pareigas.

Susitikime dalyvavę Širvintų r. sav. VTAS atstovai išreiškė nuomonę, kad papildomos paramos dydis turėtų būti ne mažesnis nei minimali mėnesinė alga. Tarnybos direktorė A. Jakavonienė akcentavo, kad netikslinga remtis vien minimalios mėnesinės algos dydžiu, nes tai galėtų būti tik orientacinis kriterijus, tačiau visada svarbu užtikrinti, jog vaiko išlaikymui skirtos lėšos visų pirma atitiktų vaiko poreikius.

4. Būsimų globėjų (rūpintojų) ir įtėvių mokymai

Susitikime dalyvavusių VTAS specialistų nuomone, būsimųjų globėjų (įtėvių) mokymai turėtų būti privalomi visiems asmenims, neišskiriant tų, kuriuos su vaiku sieja artimi giminystės ryšiai. VTAS atstovai teigė, kad vaiko giminaičiams mokymai būtų labai naudingi, ypač, kai vaiko globėjais (rūpintojais) ketina tapti seneliai, kuriems, galimai dažnai dėl amžiaus ir / ar dėl skirtingo nei vaikų požiūrio, kyla sunkumų globojant (rūpinant) artimais giminystės ryšiais susijusį vaiką.

Vizito metu Tarnybos atstovės teiravosi, ar VTAS praktikoje pasitaiko situacijų, kai vaikas paaimamas iš šeimos ir jo globėjais (rūpintojais) paskiriami asmenys, kurie dar neturi atestuotų socialinių darbuotojų, vedančių mokymus būsimiems globėjams (rūpintojams), išvados. VTAS atstovai nurodė, kad siekiant užtikrinti vaikui globą (rūpybą) šeimoje (pavyzdžiui, pas vaikams pažįstamus asmenis, t. y. kaimynus, tetas, dėdes ir pan.), tam tikrais atvejais vaikas yra apgyvendinamas pas asmenis, neturinčius atestuotų socialinių darbuotojų, vedančių mokymus būsimiems globėjams (rūpintojams), išvados.

Atkreiptinas dėmesys, jog pagal Vaiko globos organizavimo nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. kovo 27 d. nutarimu Nr. 405 „Dėl Vaiko globos organizavimo nuostatų patvirtinimo“ (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. birželio 27 d. nutarimo Nr. 806 redakcija) (toliau – Globos organizavimo nuostatai), 19 p., mokymai, skirti būsimiems globėjams (rūpintojams) pasirengti vaiko globai (rūpybai), privalomi kiekvienam fiziniam asmeniui, dėl kurio teigiamo pradinio įvertinimo VTAS priima sprendimą, išskyrus vaiko artimuosius giminaičius. Tarnybos nuomone, vaiko globėjais (rūpintojais) galėtų būti paskiriami asmenys, dar neturintys išvados atestuotų socialinių darbuotojų, vedančių mokymus būsimiems globėjams (rūpintojams), tik išskirtiniais atvejais, esant teigiamai VTAS išvadai dėl pradinio asmens įvertinimo, kai nėra kitų objektyvių abejonių dėl asmens galimybės tapti globėju (rūpintoju) bei kai to reikalauja vaiko interesai. Tačiau tokiais atvejais VTAS turėtų dažniau nei laikinosios globos (rūpybos) plane numatytu laiku atlikti globos (rūpybos) peržiūras, nuolat domėtis padėtimi, bendrauti tiek su globotiniais (rūpintiniais), tiek su globėjais (rūpintojais), kol šie išklaušę privalomus mokymus, gaus atestuotų socialinių darbuotojų išvadą.

Pažymėtina, kad minėti mokymai vaiko artimiesiems giminaičiams, dėl kurių teigiamo pradinio įvertinimo VTAS priima sprendimą, yra taip pat rekomenduojami. Valstybės kontrolės 2014 m. sausio 31 d. valstybinio audito ataskaitos Nr. VA-P-10-3-1 „Ar vaikų globos sistema atitinka globojamo vaiko geriausias interesus?“ (toliau – VK ataskaita) 3.1 skyriuje akcentuota, kad siekiant tinkamai patikrinti globėjų (rūpintojų) motyvaciją ir vaikui paskirti geriausiai jo interesus atitinkantį asmenį, tikslinga numatyti privalomus įvadinius mokymus globėjams (rūpintojams) – vaiko giminaičiams, kurie galėtų būti jiems specialiai pritaikyti (supaprastinti). Atsižvelgiant į VK ataskaitoje pateiktą 6 rekomendaciją, Tarnyba rengia metodinės rekomendacijas VTAS dėl artimų giminaičių galimybės tapti vaiko globėjais įvertinimo bei planuoja parengti Globėjų (rūpintojų) ir įtėvių paieškos, rengimo, atrankos, konsultavimo ir pagalbos jiems paslaugų teikimo (toliau – GIMK) programą artimiesiems giminaičiams, pageidaujantiems tapti vaiko globėjais (rūpintojais) bei apmokyti GIMK specialistus, kurie teiks minėtų mokymų paslaugas.

5. Sunkumai, susiję su vaiko laikinosios globos (rūpybos) nustatymu ir priežiūra

Susitikimo metu nustatyta, jog VTAS praktikoje, nustatinėjant vaikui laikinąją globą (rūpybą) susiduriama su tam tikrais sunkumais ar problemomis, kurie nurodyti žemiau.

5.1. Laikinosios globos (rūpybos) trukmė

Teisės aktai nereglamentuoja vaiko laikinosios globos (rūpybos) trukmės, tačiau šio termino pabaiga siejama su aplinkybėmis, kurioms atsiradus kyla pagrindai panaikinti vaiko laikinąją globą (rūpybą). Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2008 m. sausio 22 d. valstybinio audito ataskaitos Nr. VA-P-30-17-2 „Vaiko teisių apsaugos vykdymas“ pažymėta, kad vaiko laikinoji globa (rūpyba) turi būti trumpalaikis procesas, ieškant ilgalaikio sprendimo, t. y. vaiko grąžinimo į šeimą, nuolatinės globos (rūpybos) ar įvaikinimo. Tarnybos nuomone, nesant kitų objektyvių aplinkybių, šios rūšies globa (rūpyba) neturėtų trukti ilgiau nei vienerius metus.

Susitikime dalyvavę VTAS nurodė, kad jų praktikoje pasitaiko atvejų, kai per vienerius metus sudėtinga įvertinti bei priimti sprendimus, ar vaiko, kuriam nustatyta laikinoji globa (rūpyba), tėvai pasikeitė, ar jau išnyko aplinkybės, dėl kurių buvo nustatyta globa (rūpyba), ar reikia kreiptis į teismą dėl terminuoto ar neterminuoto tėvų valdžios apribojimo.

Utenos r. sav. VTAS atstovai pažymėjo, kad net ir atsižvelgiant į šeimos teigiamus pokyčius, pavyzdžiui, tėvų gydymasis nuo priklausomybės alkoholiui, VTAS privalo įsitikinti bei įvertinti, ar tai ilgalaikiai pasikeitimai.

Susitikime dalyvavusių Anykščių r. sav. VTAS specialistų nuomone, iš konkrečių praktinių situacijų matyti, jog kartais ilgesnė laikinosios globos (rūpybos) trukmė yra mažesnė blogybė, nei, pavyzdžiui, laikinas tėvų valdžios apribojimas.

Tarnybos direktorė A. Jakavonienė pažymėjo, kad nuo 2017-01-01 įsigaliojus Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.249, 3.253 ir 3.261 straipsnių pakeitimo įstatymui (TAR, 2015-07-09, Nr. 2015-11177) (toliau – CK pakeitimo įstatymas), vaiko laikinosios globos (rūpybos) trukmė negalės būti ilgesnė kaip dvylika mėnesių. Vadovaujantis CK pakeitimo įstatymo 2 straipsniu keičiamo Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – LR CK) 3.253 str. 2 d. valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija Vyriausybės nustatyta tvarka ir terminais turės informuoti Vyriausybės įgaliotą instituciją apie atvejus, kai vaiko laikinoji globa (rūpyba) trunka ilgiau kaip dvylika mėnesių. Vyriausybės įgaliota institucija per mėnesį nuo šios informacijos gavimo dienos Vyriausybės nustatyta tvarka įvertins šeimai teiktų socialinių paslaugų efektyvumą ir galimybes gražinti vaiką į šeimą ir įpareigos valstybinę vaiko teisių apsaugos instituciją priimti sprendimą gražinti vaiką į šeimą arba sprendimą tęsti vaiko laikinąją globą ir paslaugų teikimą šeimai, arba kreiptis į teismą dėl vaiko nuolatinės globos (rūpybos) nustatymo.

Pažymėtina, kad pagal CK pakeitimo įstatymo 4 str. 4 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir (ar) jos įgaliotos institucijos iki 2016 m. birželio 30 d. turi priimti šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus, taigi iki šio termino bus nustatyta, kokia institucija bus CK pakeitimo įstatyme minima Vyriausybės įgaliota institucija.

5.2. Tėvų pareiga išlaikyti savo vaikus, kuriems nustatyta laikinoji globa (rūpyba)

Susitikimo metu aptarta Anykščių r. sav. VTAS atstovų pateikta praktinė situacija, kai motina augina kūdikį, o jos vyresnio amžiaus vaikui yra nustatyta laikinoji globa (rūpyba), motinos teigimu, ji neturi galimybių pasirūpinti vaiku, jo išlaikymu. Tarnybos atstovės kėlė klausimą, kodėl tokiu atveju motina, turinti galimybes rūpintis kūdikiu, negali pasirūpinti ir vyresniuoju vaiku. Įvertinus visas situacijos aplinkybes, vizito metu svarstyta, ar tokiais atvejais, nebūtų tikslinga VTAS kreiptis į teismą dėl tėvų valdžios apribojimo.

Zarasų r. sav. VTAS specialistai taip pat pateikė situaciją iš savo praktikos, kai motina turi du mažamečius vaikus, iš kurių vienas šiuo metu apgyvendintas globos institucijoje, motina išlaikymo vaikui neteikia, tačiau kitas vaikas gyvena su motina ir jo poreikiai yra visapusiškai patenkinami.

Susitikimo metu A. Jakavonienė nurodė, kad tėvams nevykdant pareigos išlaikyti savo vaikus rekomenduotina nustatant globą (rūpybą), kreiptis į teismą dėl išlaikymo vaikui priteisimo iš tėvų. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Konstitucijos 38 str., Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 21 straipsnyje bei LR CK 3.192 str. įtvirtinta tėvų pareiga išlaikyti savo nepilnamečius vaikus. Išlaikymo dydis turi būti proporcingas nepilnamečių vaikų poreikiams bei jų tėvų turtinei padėčiai ir užtikrinti būtinas vaikui vystytis sąlygas. Taigi, tėvams pareiga išlaikyti savo vaiką išlieka ir po laikinosios globos (rūpybos) nustatymo. Tokiais atvejais, jei faktiškai vaiko motina ar tėvas neteiks išlaikymo, skola liks iki vaikui sueis 18 metų, ir vaikas, sulaukęs pilnametystės, taps kreditoriumi, o tėvai jo atžvilgiu – skolininkais. Taip pat paminėtina, kad jei globotinio (rūpintinio) tėvai neteikia vaikui išlaikymo, vaiko globėjas (rūpintojas) turi teisę / pareigą kreiptis į Vaikų išlaikymo fondo administraciją prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos dėl išmokų vaikui mokėjimo.

Širvintų raj. VTAS atstovai nurodė, jog diskutuojant apie išlaikymo prisiteisimą iš tėvų, kyla dviprasmišios mintys. Tokiais atvejais, kai rajone gyvena daug bedarbių šeimų, gaunačių socialines pašalpas, priteistas vaikams išlaikymas, dar labiau suvaržo jų galimybes gerinti buitines sąlygas, gydytis nuo priklausomybių ligų ir pan. Ukmergės r. sav. VTAS specialistai pritarė kolegoms bei papildė, jog savivaldybei tenka dvigubas krūvis, nes reikia išlaikyti tiek bedarbius tėvus, tiek vaikus, globojamus (rūpinamus) institucijoje ar šeimoje.

Diskusijos metu Tarnybos direktorė A. Jakavonienė pažymėjo, jog kylantys klausimai bei nuomonių skirtumai tik įrodo šio klausimo svarbumą, tačiau atkreipė dėmesį, jog sprendimus dėl vaiko globos (rūpybos) nustatymo, gražinimo tėvams priima VTAS, prioritetiškai atsižvelgdamas į

vaiko teises ir jo interesus, be to, kiekviena konkreti situacija turi būti vertinama individualiai (kompleksiškai).

5.3. Vaiko nuomonės vertinimas

Susitikimo metu, kaip vienas iš probleminių aspektų, buvo įvardintas vaiko nuomonės dėl gražinimo tėvams vertinimas.

VTAS atstovai įvardijo, kad vaikų, kuriems nustatyta laikinoji globa (rūpyba), prašymai gražinti juos biologiniams tėvams kartais tampa sprendimo vaiką gražinti tėvams priežastimi. Taip pat atsižvelgiant į VTAS pildytų anketų duomenis, dažnu atveju brolių ir (ar) seserų laikiniaisiais globėjais (rūpintojais) paskiriami keli fiziniai / juridiniai asmenys būtent atsižvelgiant į vaikų nuomonę bei norus.

Susitikimo metu Tarnybos direktorė A. Jakavonienė akcentavo, jog ypatingai svarbu skirti vaiko nuomonę ir norus nuo vaiko interesų, šios sąvokos neturėtų būti tapatinamos ir suvokiamos vienodai. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos 12 straipsnyje ir LR CK 3.164 st. 1 d. įtvirtintas vienas svarbiausių vaiko teisių ir jo teisėtų interesų įgyvendinimo principas – vaiko išklausymo ir pagarbos vaiko pažiūroms principas. Atsižvelgiant į tai kyla pareiga užtikrinti vaiko dalyvavimo teisę priimant sprendimus, susijusius su juo, ir tinkamai atsižvelgti į vaiko pažiūras (nuomonę). Tačiau priimant sprendimus, susijusius su vaiku, reikia nustatyti vaiko interesus bei įvertinti, kas bus naudingiausia vaikui artimiausiu metu ir ateityje. Nustatant vaiko interesų turinį, reiktų vadovautis objektyviais kriterijais, kurie nulemia vaiko vystymosi raidą ir jo tapimą išsilavinusia, sveika, aukštų moralinių savybių, tvirta asmenybe.

5.4. Pagalbos teikimas šeimoms, įrašytoms į socialinės rizikos šeimų, auginančių vaikus, apskaitą (toliau – Apskaita)

Susitikimo metu VTAS specialistai, kaip šiuo metu ypač aktualią problemą, įvardijo šeimoms, įrašytoms į Apskaitą, teikiamų paslaugų / pagalbos plėtros poreikį.

Susitikimo pradžioje, aptariant SPIS statistinius duomenis, buvo pažymėta, kad Utenos r., Zarasų r., Anykščių r., Širvintų r. ir Švenčionių r. savivaldybėse dažniausias pagrindas vaiko globos (rūpybos) nustatymui yra tėvų nesirūpinimas, nesidomėjimas vaiku, jo nepriežiūra, netinkamas auklėjimas, fizinio ar psichinio smurto naudojimas.

Diskusijos metu vieni specialistai teigė, kad VTAS trūksta darbuotojų, kiti nurodė, jog darbuotojų pakanka, tačiau trūksta materialių priemonių, pavyzdžiui, automobilių, tam, kad būtų galima nuvykti į atokesnius kaimelius, gyvenvietes. Dėl šios priežasties, manytina, nukenčia paslaugų teikimo šeimoms, įrašytoms į Apskaitą, kokybė. Taip pat įvardintas ir minėtoms šeimoms teikiamų paslaugų plėtros reikalingumas.

Tarnybos direktorė A. Jakavonienė pabrėžė, kad aptartas problemas Tarnyba, vadovaudamasi Tarnybos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. spalio 20 d. nutarimu Nr. 1114 „Dėl Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatų patvirtinimo“, tiesiogiai spręsti nėra įgaliota, tačiau VTAS turi teisę tiesiogiai teikti pastabas bei pasiūlymus Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai svarstyti arba konkrečiai išdėstyti Tarnybai esamas problemas, galimus sprendimo būdus, kuriuos atitinkamai Tarnyba perduotų ministerijai. Pažymėtina, jog dėl konkrečių materialių priemonių trūkumo VTAS galėtų kreiptis ne tik tiesiogiai į Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministeriją, bet ir į savo savivaldybės administracijos vadovus.

5.5. Laikinių globėjų (rūpintojų) trūkumas

VTAS specialistai, dalyvavę susitikime, minėjo, kad dažnai susiduriama su problema, kai esant būtinybei, vaikai nepaimami iš šeimų, nes vaikų globos įstaigose nėra vietų, o savivaldybėse kitų galimybių, kur būtų galima laikinai apgyvendinti vaikus taip pat nėra.

Susitikimo metu Anykščių r. sav. ir Zarasų r. sav. VTAS atstovai nurodė, jog rajonuose ryškėja demografinis senėjimas, atsižvelgiant į tai, dabartiniai globėjai (rūpintojai) sensta, o galimų jaunesnių globėjų (rūpintojų) labai trūksta. Pastebėtina, jog periferijose gyvenančios jaunesnės kartos požiūris, vertybės dėl globos (rūpybos) labai skiriasi nuo vyresnio amžiaus žmonių.

Tarnybos atstovės pažymėjo, jog įgyvendinant Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams 2014–2020 metų veiksmų planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2014 m. vasario 14 d. įsakymu Nr. A1-83, vienas iš jo uždavinių keisti visuomenės nuostatas bei požiūrį į globą (rūpybą), įvaikinimą. Įgyvendinant minėtą uždavinį labai svarbus ir VTAS specialistų indėlis.

Taip pat Tarnybos atstovės atkreipė dėmesį, kad nuo 2017-01-01 įsigaliosiančio CK pakeitimo įstatymo 3 straipsniu keičiamo LR CK 3.261 str. įtvirtinta, kad likęs be tėvų globos vaikas galės būti apgyvendinamas valstybinėje arba nevyriausybinėje vaikų globos institucijoje tik išimtiniais atvejais, kai nėra galimybės jo globoti šeimoje arba šeimynoje. Vaiko iki trejų metų globa vaikų globos institucijoje įstatymų nustatyta tvarka galės būti nustatyta tik išimtiniais atvejais ir galės trukti ne ilgiau kaip tris mėnesius, išskyrus atvejus, kai Vyriausybės įgaliota institucija pritaria, kad vaiko globa vaikų globos institucijoje tęstųsi ilgiau dėl objektyvių priežasčių (vaikui reikalingos specializuotos sveikatos priežiūros ir (ar) slaugos paslaugos, kurių teikimas negali būti užtikrinamas vaikui nustatant globą šeimoje ar šeimynoje arba vaiko išskyrimas su broliais, seserimis pažeistų geriausių jo interesus, arba kai globa nustatoma dėl skubaus vaiko paėmimo iš šeimos ir nėra galimybių vaikui nustatyti globą šeimoje arba šeimynoje).

6. Laikinosios globos (rūpybos) nustatymas nepilnamečių motinų vaikams bei į Apskaitą įrašytose šeimose

Prieš susitikimą VTAS pateiktose anketose buvo teirautasi, kaip dažnai per paskutinius dvejus metus savivaldybėse buvo nustatyta laikinoji globa (rūpyba) nepilnamečių motinų vaikams. Anykščių r. sav. 2014 m. nustatyta 4 atvejais, 2015 m. – 1 atveju, ir artimiausiu metu planuojama globa dar vienam nepilnametės kūdikiui. Utenos r. sav. 2014 m. nustatyta 2 atvejais, o 2015 m. – 4. Širvintų r. sav. 2014 m. nustatyta 1 atveju. Zarasų r. sav., Ukmergės r. sav. ir Švenčionių r. sav. tokių atvejų nurodytu laikotarpiu nebuvo.

Susitikimo metu VTAS specialistai teigė, kad iš esmės vertinant pastaruosius metus tokių atvejų, kai laikinoji globa (rūpyba) nustatoma nepilnamečių motinų vaikams, daugėja.

Tarnybos direktorė atkreipė dėmesį, kad kiekvieną atskirą atvejį reikia vertinti pagal konkrečias aplinkybes, negalima laikytis tokios praktikos, kad visais atvejais nepilnametės, susilaukusios kūdikio, emancipacija ar santuoka yra geriausias sprendimas išvengti vaiko globos (rūpybos) nustatymo. VTAS specialistai, bendradarbiaujant su kitais atitinkamais specialistais (socialiniais darbuotojais, psichologais, pedagogais, sveikatos priežiūros įstaigos specialistais ir kt.) turėtų priimti tiek nepilnametės, tiek jos vaiko interesus geriausiai atitinkantį sprendimą. Atkreiptinas dėmesys, kad kiekvienu konkrečiu atveju būtina ieškoti geriausių įmanomų sprendimo būdų, pavyzdžiui, svarstyti galimybę dėl nepilnametės motinos apgyvendinimo globos namuose „Užuovėja“, kurios paskirtis yra užtikrinti socialinę globą, ugdymo ir socialines paslaugas be tėvų globos likusioms nepilnametėms motinoms ir jų vaikams, besilaukiančioms nepilnametėms, kurioms nustatyta laikinoji ar nuolatinė globa (rūpyba).

Diskusijų metu trumpai aptarti atvejai, kai globa (rūpyba) nustatoma šeimose, kurios įrašytos į Apskaitą. VTAS specialistai nurodė, kad esant globėjų (rūpintojų) savivaldybėje trūkumui, tam tikrais atvejais, šeimos, įrašytos į Apskaitą, paskiriamos globėjais (rūpintojais). Tačiau VTAS atstovai pažymėjo, kad tokios šeimos aktyviau stebimos. Tarnybos atstovės išreiškė abejones ir susirūpinimą, ar šeima, įrašyta į Apskaitą, gali tinkamai pasirūpinti globojamu

(rūpinamu) vaiku, užtikrinti jam saugią aplinką bei kitus vaiko poreikius. Manytina, kad jei tėvai nesugebėtų pasirūpinti savo biologiniais vaikais, galimai šie asmenys negalėtų tinkamai ir visapusiškai užtikrinti ir globojamų (rūpinamų) vaikų poreikių.

7. Laikinoji globa (rūpyba) tėvų prašymu

Susitikime dalyvaujantiems VTAS pateiktoje anketoje buvo pateikti klausimai dėl laikinosios globos (rūpybos) tėvų prašymu. Buvo prašoma nurodyti šios globos (rūpybos) trukmę.

Anykščių r. sav. VTAS atstovų pateiktais duomenimis, dažniausiai globa (rūpyba) tėvų prašymu trunka iki vienerių metų, tačiau vertinant visus atvejus, trumpiausias laikas buvo savaitė, o ilgiausias – šešeri metai (iki vaiko pilnametystės). Ukmergės r. sav. VTAS atstovai nurodė, kad praktikoje trumpiausias laikas buvo keletas savaitių, o ilgiausias – keletas metų. Susitikimo metu Ukmergės r. sav. VTAS atstovai teigė, jog pasitaiko atvejų, kai tėvai dirba užsienyje nuolat, o vaikas nenori išvykti kartu arba išvykęs grįžta, nes nepritampa. Švenčionių r. sav. VTAS atstovai pažymėjo, kad laikinoji globa (rūpyba) tėvų prašymu trunka nuo vieno mėnesio iki trejų metų. Širvintų r. sav. VTAS atstovai pažymėjo, kad globa (rūpyba) tėvų prašymu trunka nuo trijų mėnesių iki pusantrų metų. Utenos r. sav. VTAS atstovai teigė, kad globą (rūpybą) tėvų prašymu nustato ilgiausiai metams, tačiau jei po metų tėvai vėl teikia prašymą, globa (rūpyba) nustatoma naujai, o trumpiausias laikas buvo vienas mėnuo. Zarasų r. sav. VTAS atstovai pažymėjo, kad pastaruoju metu globa (rūpyba) tėvų prašymu trunka nuo vieno mėnesio iki vienerių metų, tačiau anksčiau laikotarpis būdavo ilgesnis.

Susitikimo metu Tarnybos atstovės atkreipė dėmesį, kad Tarnyba 2015 m. balandžio 16 d. Nr. TGS-1372 „Rekomendacijose dėl laikinosios globos (rūpybos) tėvų prašymu vaikams nustatymo“ (toliau – Tarnybos Rekomendacijos dėl laikinosios globos (rūpybos) tėvų prašymu), skirtose VTAS, nurodė, kad laikinoji globa (rūpyba) tėvų prašymu neturėtų trukti ilgiau nei 1 metus ir negali būti nustatoma kitais negu vaiko tėvų laikino išvykimo iš Lietuvos Respublikos laikotarpiu atvejais bei neturi prieštarauti šio instituto paskirčiai ir tikslui. O tėvams išvykstant labai trumpam laikui (pvz., atostogoms), manytina, netikslinga nustatyti vaikui laikinąją globą (rūpybą) tėvų prašymu, tokiu atveju būtų pakankamas notaro patvirtintas tėvų rašytinis įgaliojimas, kuriame nurodyti konkretūs teisiniai veiksmai, kurie pavedami asmeniui, pavyzdžiui, atstovauti vaikui švietimo, ugdymo, sveikatos įstaigose.

Susitikimo metu VTAS atstovų iniciatyva kilo diskusija ar laikinosios globos (rūpybos) nustatymas ir laikinoji globa (rūpyba) tėvų prašymu yra tapatu. Tarnybos atstovės pažymėjo, kad laikinieji globėjai (rūpintojai) paskirti tėvų prašymu turi teisę rūpintis kasdiene vaiko priežiūra, nuvesti į ugdymo įstaigą, dalyvauti susirinkimuose, nuvesti į sveikatos priežiūros įstaigą ir pan. Ypač svarbu atskirti bendrąją prasmę laikinosios globos (rūpybos) institutą bei laikinosios globos (rūpybos) tėvų prašymu institutą, išimtinai atsižvelgiant į šių institutų paskirtį bei tikslą. Laikinoji globa tėvų prašymu negali būti nustatoma kitais negu vaiko tėvų laikino išvykimo iš Lietuvos Respublikos laikotarpiu atvejais (Vaiko laikinosios globos (rūpybos) nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2002 m. balandžio 18 d. įsakymu Nr. 56 „Dėl Vaiko laikinosios globos (rūpybos) nuostatų patvirtinimo“, 24 p.). Susitikimo metu taip pat diskutuota dėl sąvokos keitimo iš laikinosios globos (rūpybos) į priežiūrą, svarstyta galbūt toks pakeitimas palengvintų minėtų institutų atribojimą, atsižvelgiant į tai, Tarnybos nuomone, būtų tikslinga inicijuoti diskusiją su Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, kadangi VTAS praktika aptariamam klausimui skirtinga.

8. Vaiko atskyrimas nuo tėvų, tėvų valdžios apribojimas

Susitikimo metu nustatytos priežastys, dėl kurių susitikime dalyvavę VTAS dažniausiai kreipiasi į teismą dėl vaiko atskyrimo nuo tėvų ar vieno iš tėvų.

Ukmergės r., Širvintų r., Zarasų r., Anykščių r. ir Švenčionių r. sav. VTAS atstovai nurodė, kad dažniausiai kreipiasi dėl tėvų ar vieno iš tėvų ligos (dažniausiai psichinės). Švenčionių raj. sav. VTAS atstovai nurodė, kad tėvų ar vieno iš tėvų suėmimas taip pat dažnu atveju yra priežastis, dėl kurios kreipiamasi į teismą dėl vaiko atskyrimo nuo tėvų ar vieno iš tėvų. Utenos r. sav. VTAS atstovai pažymėjo, kad į teismą kreipiamasi ir dėl kitų svarbių priežasčių, kurioms esant tėvai negali rūpintis vaiku.

Diskusijos metu Ukmergės r. VTAS specialistai atkreipė dėmesį, kad neretai susiduriama su problema, kai medikai pateikia VTAS, teismui neaiškias, nekonkrečias išvadas dėl asmens būklės, pavyzdžiui, nurodoma, kad asmuo serga atitinkama liga (galbūt psichine), tačiau nenurodoma ar asmens būklė leidžia asmeniui tinkamai pasirūpinti savo vaiku. Tarnybos atstovės pažymėjo, kad tokiais atvejais, kai tėvai ar vienintelis iš tėvų serga ypač sunkia liga, dėl kurios negali rūpintis vaiku, teikti išlaikymo, įvertinus visas konkrečios situacijos aplinkybes būtų galima svarstyti kreipimosi į teismą dėl vaiko atskyrimo nuo tėvo / motinos. Pagal LR CK 3.179 str. 1 d. liga yra laikoma objektyvia aplinkybe, kai nėra sergančio tėvo ar motinos kaltės. Atkreiptinas dėmesys, kad vaiko atskyrimo nuo tėvų bei tėvų valdžios apribojimo taikymo pagrindai skirtingi.

Tarnybos atstovės akcentavo, kad pagal LR CK 3.179 str. 1 d. vaikas atskiriamas nuo tėvų ar vieno iš tėvų, kai tėvai (tėvas ar motina) negyvena kartu su vaiku dėl susiklosčiusių objektyvių aplinkybių (dėl ligos ir pan.), dėl kurių nėra tėvų ar vieno iš tėvų kaltės. Jei nepalankios aplinkybės susiklosto vienam iš tėvų, o kitas gali gyventi su vaiku ir auklėti jį, vaikas atskiriamas tik nuo vieno iš tėvų. Tėvai, nuo kurių atskirtas vaikas, netenka teisės gyventi kartu su vaiku ir teisės iš kitų asmenų reikalauti jį grąžinti. Kitomis teisėmis tėvai gali naudotis tiek, kiek tai įmanoma, negyvenant kartu su vaiku. Tai reiškia, kad tėvų (tėvo ar motinos) teisė matytis ir bendrauti su vaiku bei teisė priimti sprendimus, susijusius su vaiku, išlieka bei turi būti įgyvendinama, jei tai neprieštarauja vaiko interesams. Atskyrus vaiką nuo vieno iš tėvų, jų valdžią įgyvendina kitas tėvas, tačiau vaiką atskyrus nuo abiejų tėvų arba vienintelio esamo tėvo, vaikui steigiama globa (rūpyba), paskiriamas globėjas (rūpintojas).

Tarnybos atstovės taip pat pažymėjo, kad tais atvejais, kai tėvai (tėvas ar motina) vengia atlikti savo pareigas auklėti vaikus, piktnaudžiauja tėvų valdžia, žiauriai elgiasi su vaikais, daro žalingą įtaką vaikams savo amoraliu elgesiu arba nesirūpina vaikais, vadovaujantis LR CK 3.180 str., teismas gali priimti sprendimą dėl laikino ar neterminuoto tėvų (tėvo ar motinos) valdžios apribojimo. Pažymėtina, kad laikiną ar neterminuotą tėvų (tėvo ar motinos) valdžios apribojimą teismas taiko atsižvelgdamas į konkrečias aplinkybes, dėl kurių prašoma apriboti tėvų valdžią. Neterminuotas tėvų valdžios apribojimas gali būti taikomas tuomet, kai teismas padaro išvadą, kad tėvai (tėvas ar motina) daro ypatingą žalą vaiko vystymuisi ar visiškai juo nesirūpina, ir nėra duomenų, kad padėtis gali pasikeisti. Atkreiptinas dėmesys, kad apribojus tėvų valdžią laikinai ar neterminuotai, tėvams sustabdomos asmeninės ir turtinės teisės, pagrįstos giminyste ir nustatytos įstatymų. Išlieka teisė matytis su vaiku, išskyrus atvejus, kai tai prieštarauja vaiko interesams.

9. Bendri klausimai

Susitikimo metu buvo iškeltas klausimas dėl šiuo metu kai kuriose savivaldybėse planuojamų struktūrinių pasikeitimų. Ukmergės r. savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotoja A. Balčiūnienė paminėjo, kad Ukmergės r. sav. planuoja pokyčius, kurių metu rengiamasi VTAS sujungti su Socialinės paramos skyriumi, taip pat pabrėžė, kad pokyčiai planuojami, siekiant geresnio bei efektyvesnio darbo, kadangi minėti skyriai bendradarbiauja įvairiais klausimais, pavyzdžiui dėl globos (rūpybos) išmokų skyrimo ir pan.

Susitikimo metu Tarnybos direktorė akcentavo, kad vertinti savivaldybių planuojamus ar priimtus sprendimus dėl VTAS sujungimo su kitu skyriumi nėra Tarnybos kompetencija. Vis dėlto, Tarnybos nuomone, savivaldybių administracijų planuojami ir priimami sprendimai neatitinka teisės aktuose įtvirtintų normų. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 17 d. nutarimu Nr. 1983 „Dėl Bendrųjų vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatų patvirtinimo“ patvirtinti Bendrieji

vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatai (toliau – Nuostatai), kurie reglamentuoja VTAS uždavinius, funkcijas, teises, pareigas ir darbo organizavimą. Nuostatų 2 punktu yra nustatyta VTAS paskirtis, t. y. pagal kompetenciją įgyvendinti Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos ir vaiko teisių apsaugą reglamentuojančių teisės aktų nuostatas, atstovauti vaiko teisėms ir teisėtiems interesams ir ginti juos teisės aktų nustatyta tvarka. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad VTAS struktūrą tvirtina savivaldybės administracijos direktorius, o VTAS vadovauja vedėjas, kuris yra tiesiogiai pavaldus savivaldybės administracijos direktoriui (Nuostatų 19, 20 p.).

Atsižvelgiant į tai, Tarnyba nepitaria savivaldybių planuojamiems ir (ar) jau patvirtintiems struktūriniais pasikeitimais, kurie gali iš esmės sutrikdyti VTAS veiklą, trukdyti tinkamai atlikti teisės aktuose jiems numatytas funkcijas, atstovauti vaiko teisėms ir teisėtiems interesams ir ginti juos teisės aktų nustatyta tvarka. Kartu paminėtina, kad Lietuvos Respublikos įstatymų leidėjas valstybinę vaiko teisių apsaugos užtikrinimo funkciją Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 7 str. 22 p. perdavė savivaldybėms, tačiau paslaugų teikimas šioje srityje yra savivaldybės savarankiška funkcija.

IŠVADOS

1) Pagal susitikime dalyvavusių VTAS pateiktus duomenis, darytina išvada, kad laikinosios globos atvejų skaičius 2015 m. (2015 m. spalio 23 d. duomenimis) nežymiai mažėja lyginant su 2014 m. duomenimis. Atkreiptinas dėmesys, kad lyginant SPIS 2014 m. bei 2015 m. statistinius duomenis, Utenos r. sav. beveik dvigubai padaugėjo laikinosios globos (rūpybos) nustatymo šeimoje atvejų.

2) Pastebėta, kad lyginant 2014 m. bei 2015 m. (2015 m. spalio 23 d. duomenys) SPIS duomenis laikinosios globos (rūpybos) tėvų prašymu nustatymo atvejų skaičius mažėja, pavyzdžiui, Utenos ra. sav. per 2014 m. tokių atvejų buvo 22, o 2015 m. spalio 23 d. duomenimis tokių atvejų buvo tik 3.

3) Susitikime dalyvavusių VTAS praktika dėl duomenų įvedimo į SPIS yra skirtinga. Nevienodos praktikos formavimasi dažniausiai lemia trys sunkumai, su kuriais susiduria VTAS – tai darbuotojų kaita, trukdžiai dėl sistemos veikimo ir abejonės dėl duomenų įvedimo momento.

4) Susitikimo metu VTAS atstovai nurodė, kad savivaldybėse administracijos direktoriaus įsakymu yra patvirtinti fizinių asmenų, šeimų, šeimynų ir / ar kitų institucijų, kurios bet kuriuo paros metu laikinai gali priimti bei apgyvendinti vaiką (-us), sąrašai. Policijos pareigūnai organizuodami skubų vaiko (-ų) paėmimą iš šeimos pirmiausia ieško laikino apgyvendinimo galimybių artimiausioje aplinkoje (pas giminaičius, kaimynus).

5) Papildoma finansinė parama vaiko globėjams (rūpintojams) teikiama Utenos r., Širvintų r., Švenčionių r. ir Anykščių r. savivaldybėse. Iš susitikime dalyvavusių šešių savivaldybių Ukmergės r. ir Zarasų r. savivaldybėse papildoma finansinė parama globėjams (rūpintojams) neskiriama. Savivaldybių atstovai atkreipė dėmesį, kad parama nėra pagrindinis motyvas apsisprendimui globoti (rūpintis) vaiką. Finansinė parama yra tik vienas iš veiksnių, skatinančių asmenis globai (rūpybai). Visose minėtose savivaldybėse papildoma finansinė parama skiriama globėjams (rūpintojams), kurių nesieja artimas giminystės ryšys su vaiku.

6) Susitikimo metu tiek VTAS, tiek Tarnybos atstovai pritarė, kad visiems asmenims, norintiems tapti globėjais (rūpintojais), atestuotų socialinių darbuotojų organizuojami mokymai būsimiems globėjams (rūpintojams), turėtų būti privalomi visiems asmenims, neišskiriant vaiko artimų giminaičių. Mokymų svarba visiems būsimiems globėjams yra vienoda.

7) VTAS atstovų teigimu, kad pavieniais / išskirtiniais atvejais, iš šeimos paimto vaiko globėjais (rūpintojais) paskiriami asmenys, kurie dar neturi atestuotų socialinių darbuotojų, vedančių mokymus būsimiems globėjams (rūpintojams), išvados.

8) Susitikimo metu pastebėta, jog nustatant vaikui laikinąją globą (rūpybą) VTAS susiduria su tam tikrais sunkumais. Nors Tarnybos nuomone laikinoji globa (rūpyba) nesant kitų objektyvių aplinkybių, siekiant laikinosios globos (rūpybos) tikslo gražintivaikus į šeimą, neturėtų trukti ilgiau nei vienerius metus, tačiau praktikoje pasitaiko atvejų, kai laikinoji globa (rūpyba) trunka ilgiau nei metus. Išsiaiškinta, kad VTAS specialistams per vienerius metus sudėtinga yra įvertinti, ar vaiko, kuriam nustatyta laikinoji globa (rūpyba), tėvų elgesio pokyčiai ilgalaikiai ar išnyko aplinkybės, dėl kurių buvo nustatyta globa (rūpyba), sunku priimti sprendimus dėl kreipimosi į teismą dėl terminuoto ar neterminuoto tėvų valdžios apribojimo būtinybės.

9) Susitikimo metu aptarta laikinosios globos (rūpybos) atveju tėvų pareigos išlaikyti savo nepilnamečius vaikus nevykdymo problema. Išsiaiškinta, kad laikinosios globos (rūpybos) atvejais tėvai neteikia vaikams išlaikymo, tačiau Tarnybos atstovės pažymėjo, kad tėvų pareiga išlaikyti savo vaikus išlieka tiek laikinosios, tiek nuolatinės globos (rūpybos) vaikui nustatymo atveju, todėl tėvams nevykdant šios pareigos, VTAS / vaiko globėjas (rūpintojas) turėtų kreiptis į teismą, jei biologiniai tėvai neteikia teismo tvarka priteisto vaikui išlaikymo – į Vaikų išlaikymo fondo administraciją prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

10) Nustatyta, kad susitikime dalyvavusių VTAS praktikoje pasitaiko atvejų, kai vaiko gražinimo tėvams priežastimi yra vaiko nuomonė bei norai. Aptarta, kad atsižvelgimas vien į vaiko norus, neįvertinus kitų svarbių, objektyvių aplinkybių gali tapti pakartotinio vaiko paėmimo iš šeimos priežastimi.

11) VTAS nurodė, kad aktuali problema yra šeimoms, įrašytoms į Apskaitą teikiamų paslaugų / pagalbos plėtros poreikio neužtikrinimas. VTAS specialistai teigė, kad paslaugos yra teikiamos pagal galimybes, tačiau trūksta VTAS darbuotojų, materialių priemonių ir pan. Dėl šios priežasties, manytina, gali nukentėti paslaugų teikimo šeimoms, įrašytoms į Apskaitą, kokybė.

12) VTAS nurodė laikinųjų globėjų (rūpintojų) bei vietų trūkumą institucinėse vaikų globos įstaigose.

13) Pastaruosius metus tokių atvejų, kai laikinoji globa (rūpyba) nustatoma nepilnamečių motinų vaikams, daugėja. Manytina, požiūris, jog nepilnametės, susilaukusios kūdikio, emancipacija ar santuoka yra geriausias sprendimas išvengti vaiko globos (rūpybos) nustatymo, turi būti keistinas.

14) VTAS praktikoje pasitaiko atvejų, kai globa (rūpyba) nustatoma šeimose, įrašytose į Apskaitą, tačiau manytina, kad tokios šeimos paskyrimas globėju (rūpintoju) nėra tinkama priemonė užtikrinti be tėvų globos likusio vaiko teises bei interesus.

15) Susitikime VTAS atstovai nurodė, kad jų praktikoje laikinoji globa (rūpyba) dažniausiai truko nuo savaitės iki 6 metų (iki vaiko pilnametystės). Tėvams išvykstant labai trumpam laikui, netikslinga nustatyti vaikui laikinąją globą (rūpybą) tėvų prašymu, tokiu atveju būtų pakankamas notaro patvirtintas tėvų rašytinis įgaliojimas konkrečiam laikotarpiui atlikti konkrečius teisinius veiksmus.

16) Aptarta, kad VTAS dažniausiai kreipiasi į teismą dėl tėvų ar vieno iš tėvų atskyrimo nuo vaiko dėl tėvų ar vieno iš tėvų ligos (dažniausiai psichinės), taip pat dėl tėvų ar vieno iš tėvų suėmimo.

17) Išsiaiškinta, kad pasitaiko tokių atvejų, kai VTAS abejoja, kaip elgtis, ar kreiptis į teismą dėl tėvų valdžios apribojimo, kai dėl ligos tėvai negali pasirūpinti vaiku, teikti išlaikymo, vykdyti tėvų valdžią vaiko atžvilgiu ir šių pareigų negalės vykdyti ateityje.

REKOMENDACIJOS

1) Vadovaujantis Vaiko laikinosios globos (rūpybos) nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2002 m. balandžio 18 d. įsakymu Nr. 56 „Dėl Vaiko laikinosios globos (rūpybos) nuostatų patvirtinimo“, 53 p., tuo atveju, kai laikinai globojamas (rūpinamas) vaikas gražinamas tėvams teismo sprendimu, vaiko laikinąją globą (rūpybą) nustačiusios savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas dėl vaiko laikinosios globos (rūpybos) panaikinimo turi būti priimtas ir vaikas gražintas tėvams teismo sprendimo įsiteisėjimo dieną. Atsižvelgianti į tai, siūlytina duomenis į SPIS suvesti po teismo sprendimo įsiteisėjimo, išskyrus atvejus, kai sprendimas vykdytinas skubiai.

2) VTAS siūlytina bent vieną kartą per mėnesį atnaujinti duomenis SPIS.

3) Rekomenduotina atkreipti dėmesį į tai, kad tik išimtiniais atvejais, įvertinus visas konkrečios situacijos aplinkybes bei kai to reikalauja vaiko interesai, iš šeimos paimto vaiko globėjais (rūpintojais) gali būti paskiriami asmenys, kurie dar neturi atestuotų socialinių darbuotojų, vedančių mokymus būsimiems globėjams (rūpintojams), išvados. Tokiais atvejais, kol paskirti globėjai (rūpintojai) išklausys privalomus mokymus bei gaus atestuotų socialinių darbuotojų išvadą, siūlytina VTAS, dažniau nei laikinosios globos (rūpybos) plane numatytu laiku atlikti globos (rūpybos) peržiūras, nuolat domėtis padėtimi, bendrauti tiek su globotiniais (rūpintiniais), tiek su globėjais (rūpintojais), vertinti, ar VTAS nekyla abejonių dėl asmens tinkamumo būti globėju (rūpintoju), ar užtikrinamos vaiko teisės bei interesai.

4) Nustačius vaikui laikinąją globą, siūlytina VTAS aktyviai bendradarbiauti su socialiniais partneriais, vykdančiais globėjų ir tėvių mokymus, su psichologais, medikais ar pagal poreikį su kitais specialistais, efektyviu darbu, siekiant pagrindinio laikinosios globos (rūpybos) tikslo – gražinti vaiką tėvams. Laikinoji globa (rūpyba), nesant kitų objektyvių aplinkybių, neturėtų tęstis ilgiau nei vienerius metus.

5) Rekomenduotina laikinosios globos (rūpybos) peržiūrose, sprendžiant klausimus, susijusius su vaiku, visais atvejais išsiaiškinti vaiko nuomonę (atsižvelgiant į vaiko amžių bei galimybes ją išreikšti), tačiau netapatinti vaiko nuomonės ir norų sąvokos su vaiko interesų sąvoka. Pažymėtina, kad Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos 12 str. ir LR CK 3.164 str. 1 d. įtvirtintas vienas svarbiausių vaiko teisių ir jo teisėtų interesų įgyvendinimo principas – vaiko išklauso ir pagarbos vaiko pažiūroms principas. Vadovaujantis šiuo principu turi būti užtikrinama vaiko, kaip aktyvaus teisės subjekto, teisė aktyviai dalyvauti priimant sprendimus jį liečiančiais klausimais ir, esant reikalui, ginti savo teises. Tačiau negalima teigti, kad vaiko nuomonė ar norai visais atvejais atitinka geriausius vaiko interesus.

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolierė 2015 m. lapkričio 18 d. Vaiko teisių apsaugos skyrių veiklos trūkumų, nustatytų Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigoje atliekamų tyrimų metu, apžvalgoje Nr. 5-68, akcentavo, jog užtikrinant vaiko teisių ir teisėtų interesų įgyvendinimą, būtina derinti vaiko ir suaugusio asmens požiūrius, bei priklausomai nuo vaiko amžiaus ir brandos, įvertinti jo aktyvaus dalyvavimo galimybes konkrečiu atveju. Kai sprendžiamas kiekvienas su vaiku susijęs klausimas, vaikas nepriklausomai nuo jo amžiaus, tačiau sugebantis suformuluoti savo pažiūras, turi būti išklaustytas teisme, o jei šitai neįmanoma – per atstovą (CK 3.177 str., CPK 380 str. 1 dalis). Kasacinis teismas yra pažymėjęs, kad, vertinant vaiko norus ir skiriant tam dėmesį, turi būti atsižvelgta ne vien į vaiko amžių, bet ir į jo brandumą (Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos 12 straipsnis), taip pat į kitas reikšmingas aplinkybes, kurios gali turėti įtakos vaiko išreikštam norui dėl jo gyvenamosios vietos, pvz., prisirišimą prie asmens, su kuriuo jis gyvena, šio suteikiamas materialines sąlygas, saugumo pojūtį ir kt. (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. vasario 4 d. nutartis, bylos Nr. 3K-7-114/2013*). Pažymėtina, kad, sprendžiant ir vaiko globos (rūpybos) nustatymo klausimą, turi būti vertinama svarbių aplinkybių visuma. Vaiko nuomonė yra viena iš jų, tačiau ne visa lemianti. Įstatymų leidėjas įtvirtina vaiko teisę dalyvauti priimant sprendimą, nurodydamas, kad priimant sprendimą būtina atsižvelgti į vaiko nuomonę (CK 3.174 straipsnio 2 dalis, CPK 380 straipsnio 1 dalis), tačiau tai nereiškia, kad galutinį sprendimą priima vaikas. Į vaiko

norą gali būti neatsižvelgiama tuo atveju, kai vaiko noras prieštarauja jo interesams (CK 3.174 straipsnio 2 dalis, CPK 380 straipsnio 1 dalis) (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. balandžio 11 d. nutartis, bylos Nr. 3K-3-202/2014*).

6) Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu valstybė VTAS perdavė vaiko teisių apsaugos užtikrinimo funkciją. Susitikime dalyvaujantiems VTAS specialistams įvardijus laikinųjų globėjų (rūpintojų) trūkumo problemą, svarbu atkreipti dėmesį, kad atsiradus Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.254 ar 3.257 str. vaiko globos (rūpybos) nustatymo pagrindams, vaikas negali būti paliekamas tokioje aplinkoje, kuri jį traumuoja, pažeidžia jo teises bei teisėtus interesus. Atsižvelgiant į tai, siūlytina VTAS imtis visų įmanomų priemonių, kad siekiant kuo greičiau bei efektyviau užtikrinti vaikui saugią aplinką bei inicijuoti pagal situaciją atitinkamos rūšies bei formos vaiko globos (rūpybos) nustatymą. Globėjų (rūpintojų) savivaldybeje trūkumas neturėtų būti priežastis dėl kurios vaikas paliekamas nesaugioje šeimos aplinkoje. Atkreiptinas dėmesys, kad nustatant vaiko globą (rūpybą) prioritetas turi būti teikiamas globalai (rūpybai) šeimoje ar šeimynoje ir tik tuomet institucinėje vaikų globos įstaigoje.

7) Siūlytina VTAS atkreipti dėmesį, kad nepilnamečio vaiko tėvams ar vieninteliui iš turimų tėvų išvykstant labai trumpam laikui (pavyzdžiui, atostogauti) pareiga prižiūrėti ir rūpintis vaiku, kuri įtvirtinta Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 21 str., LR CK 3.165 str. neišnyksta, tačiau tokiais atvejais gali būti svarstoma galimybė vaiko atstovavimo klausimą spręsti per tėvų įgaliojimo įforminimą pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.137 str. (įgaliojime turėtų būti nurodyti konkretūs ir apibrėžti teisiniai veiksmai atstovaujant vaiką, pavyzdžiui, atstovauti sveikatos priežiūros įstaigoje ir sudaryti sutartis dėl paslaugų teikimo). Atkreiptinas dėmesys, kad tais atvejais, kai tėvai išvyksta ilgam laikui (pavyzdžiui, išvyksta dirbti) notariškai patvirtinti įgaliojimai, dėl priimančių asmenų įsipareigojimų rūpintis vaiku, jį išlaikyti ir kt., susiję su tėvų valdžios pareigų perleidimu kitiems asmenims, yra faktinis tėvų valdžios atsisakymas savo nepilnamečių vaikų atžvilgiu ir, vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.159 straipsnio 1 dalimi, laikomi negaliojančiais. Rekomenduotina VTAS kiekvienu konkrečiu atveju vertinti situacijos aplinkybes ir priimti geriausiai vaiko interesus atitinkantį sprendimą. Jei tėvai negrįžta sutartu laiku, piktnaudžiauja globos (rūpybos) vaikui nustatymu, nevykdydami savo pareigų, reiktų spręsti klausimą ir dėl atsakomybės taikymo tėvų atžvilgiu dėl tėvų valdžios atsisakymo, tėvų pareigų nevykdymo.

8) Siūlytina VTAS atkreipti dėmesį į laikinosios globos (rūpybos) nustatymo tėvų prašymu instituto paskirties bei tikslo svarbą. Laikinoji globa tėvų prašymu negali būti nustatoma kitais negu vaiko tėvų laikino išvykimo iš Lietuvos Respublikos laikotarpiu atvejais. Sprendžiant klausimus, susijusius su šios globos (rūpybos) nustatymu, būtina vadovautis tėvų lygybės principu (LR CK 3.156 str.), atsižvelgti į tai, kad tėvų pareiga rūpintis, prižiūrėti, auklėti savo vaiką yra asmeninė, kuri negali būti perduodama įgyvendintini kitiems asmenims. Taip pat svarbu įvertinti ar tėvų siūlomas laikinas globėjas (rūpintojas) turi gebėjimų tinkami pasirūpinti vaiku, užtikrinti jo poreikius. Laikinosios globos (rūpybos) tėvų prašymu metu, siūlytina VTAS specialistams išaiškinti tėvams, kad jų laikino išvykimo laikotarpiu tėvų pareiga rūpintis bei išlaikyti vaiką išlieka. Tarnyba siūlo atkreipti dėmesį į Tarnybos 2015 m. balandžio 16 d. Nr. TGS-1372 „Rekomendacijose dėl laikinosios globos (rūpybos) tėvų prašymu vaikams nustatymo“ pažymėtus tam tikrus globos (rūpybos) organizavimo aspektus.

9) Atkreiptinas VTAS specialistų dėmesys, kad nepilnamečių motinų emancipacija ar santuoka negali būti laikoma visais atvejais atitinkanti nepilnamečių interesus bei geriausia išėjusi išvengti nepilnametės motinos vaikui globos (rūpybos) nustatymo. Vadovaujantis LR CK 3.158 str. reglamentuota nepilnamečių tėvų valdžia, nepilnamečiai veiksnius tėvai turi visas asmenines teises ir pareigas savo vaikams. Nepilnamečiai tėvai, kurie yra neveiksnius ar ribotai veiksnius turi teisę kartu su savo vaiku gyventi ir dalyvauti jį auklėjant. Tokiais atvejais vaikui yra skiriamas globėjas (rūpintojas) LR CK 3 knygos nustatyta tvarka. Pažymėtina, kad sulaukę pilnametystės ar tapę veiksnius, tėvai įgyja vaikams visas teises ir pareigas. Atsižvelgiant į šias teisės aktų nuostatas, siūlytina VTAS aktyviai bendradarbiauti su atitinkamais specialistais bei priimti geriausią tiek nepilnametės motinos, tiek jo vaiko interesus atitinkantį sprendimą, įvertinti realias nepilnametės

motinos galimybes, būklę bei kitas svarbias aplinkybes dėl jos sugebėjimo savarankiškai auginti savo vaiką.

10) Rekomenduotina VTAS atkreipti dėmesį į tai, kad vaiko globėjais (rūpintojais) neturėtų būti skiriami asmenys, įtraukti į Apskaitą. Manytina, kad jei tėvai nesugebėtų pasirūpinti savo biologiniais vaikais, galimai šie asmenys negalėtų tinkamai ir visapusiškai užtikrinti ir globojamų (rūpinamų) vaikų poreikių. Teisės aktai, reglamentuojantys likusių be tėvų globos vaikų globos (rūpybos) organizavimą turi sudaryti prielaidas vaikams parinkti tinkamą globėją, o už šio tikslo įgyvendinimą pagal LR CK 3.241 str. 1 d. yra atsakinga nepilnamečių globos ir rūpybos institucija, t. y. VTAS. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad vadovaujantis Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams 2014–2020 metų veiksmų plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2014 m. vasario 14 d. įsakymu Nr. A1-83, tikslais bei uždaviniais, socialinės rizikos šeimų skyrimas vaiko globėju (rūpintoju) negali būti laikoma tinkama globos (rūpybos) šeimoje skatinimo priemone, kadangi į Apskaitą įrašytiems globėjams (rūpintojams), netinkamai vykdant pareigas, vaikams globa (rūpyba) šeimoje, nesant kitų fizinių asmenų, galinčių globoti (rūpinti), galimai keičiama į globą institucijoje. Kartu paminėtina, kad Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė 2014 m. sausio 31 d. valstybinio audito ataskaitos Nr. VA-P10-3-1 „Ar vaikų globos sistema atitinka globojamo vaiko interesus?“ 3.1 dalyje taip pat akcentavo, jog socialinės rizikos šeimų skyrimas nėra tinkama globos šeimoje skatinimo priemonė, kadangi abejotina, ar vaiko globėjais (rūpintojais) paskirti asmenys, kurie patys tinkamai nesirūpina savo vaikais, t. y. įtraukti į socialinės rizikos šeimų apskaitą, gali tinkamai vykdyti globėjo (rūpintojo) pareigas.

PRIDEDAMA:

1. Statistiniai duomenys, 3 lapai.

STATISTINIAI DUOMENYS

1 lentelė. Vaiko globos (rūpybos nustatymas)

Savivaldybė	Vaikų skaičius* 2014 m.	Vaikų procentinė dalis nuo bendro gyventojų skaičiaus (%) 2014 m.*	Vaiko globos (rūpybos) nustatymas**							
			Per 2014 m.			2014 m. pabaigoje	Per 2015 m.			
			Vaiko globa rūpyba nustatyta:	Iš viso vaikų skaičius	Iš viso atvejų skaičius	<i>Laikinoji globa (rūpyba)</i>	<i>Laikinoji globa (rūpyba)</i>	Iš viso vaikų skaičius	Iš viso atvejų skaičius	<i>Laikinoji globa (rūpyba)</i>
<i>Ukmergės r.</i>	6 028	16		35	35	30	23	27	27	27
			<i>šeimoje</i>	14	14	9	10	10	10	10
			<i>šeimynoje</i>	0	0	0	0	0	0	0
			<i>institucijoje</i>	21	21	21	13	17	17	17
<i>Utenos r.</i>	6 307	15,3		33	34	33	38	31	32	32
			<i>šeimoje</i>	11	11	10	23	18	19	19
			<i>šeimynoje</i>	2	2	2	6	0	0	0
			<i>institucijoje</i>	20	21	21	9	13	13	13
<i>Zarasų r.</i>	2 759	15,9		11	11	11	29	0	0	0
			<i>šeimoje</i>	4	4	4	4	0	0	0
			<i>šeimynoje</i>	0	0	0	2	0	0	0
			<i>institucijoje</i>	7	7	7	23	0	0	0
<i>Anykščių r.</i>	4 004	14,8		26	27	27	24	22	22	22
			<i>šeimoje</i>	9	9	9	7	5	5	5
			<i>šeimynoje</i>	0	0	0	1	5	5	5
			<i>institucijoje</i>	17	18	18	16	12	12	12

Savivaldybė	Vaikų skaičius* 2014 m.	Vaikų procentinė dalis nuo bendro gyventojų skaičiaus (%) 2014 m.*	Vaiko globos (rūpybos) nustatymas**							
			Per 2014 m.				2014 m. pabaigoje	Per 2015 m.		
			Vaiko globa rūpyba nustatyta:	Iš viso vaikų skaičius	Iš viso atvejų skaičius	<i>Laikinoji globa (rūpyba)</i>	<i>Laikinoji globa (rūpyba)</i>	Iš viso vaikų skaičius	Iš viso atvejų skaičius	<i>Laikinoji globa (rūpyba)</i>
<i>Širvintų r.</i>	2 746	16,5		7	7	7	36	3	3	3
			<i>šeimoje</i>	3	3	3	22	2	2	2
			<i>šeimynoje</i>	0	0	0	0	0	0	0
			<i>institucijoje</i>	4	4	4	14	1	1	1
<i>Švenčionių r.</i>	4 250	16,1		32	34	34	34	30	32	32
			<i>šeimoje</i>	12	12	12	13	8	8	8
			<i>šeimynoje</i>	0	0	0	0	0	0	0
			<i>institucijoje</i>	22	22	22	21	22	24	24

■ – dažniausias vaikams nustatytų globų (rūpybų) pagrindas, kai vaikas įstatymų nustatyta tvarka yra atskirtas nuo tėvų**.

■ – dažniausias vaikams nustatytų globų (rūpybų) pagrindas, kai tėvai arba turimas vienintelis iš tėvų nesirūpina, nesidomi vaiku, jo neprižiūri, netinkamai auklėja, naudoja fizinį ar psichinį smurtą, ir dėl to kyla pavojus vaiko fiziniam, protiniam, dvasiniam, doroviniam vystymuisi bei saugumui, ir kuris įstatymų nustatyta tvarka paimtas iš šeimos (kol teismo tvarka vaikas bus atskirtas nuo tėvų)**.

2 lentelė. Vaikams nustatyta laikinoji globa (rūpyba) šeimoje tėvų prašymu dėl tėvų išvykimo iš Lietuvos Respublikos

Savivaldybė	Vaikams nustatyta laikinoji globa (rūpyba) šeimoje tėvų prašymu dėl tėvų išvykimo iš Lietuvos Respublikos**			
	Per 2014 m.		Per 2015 m.	
	Vaikų skaičius	Atvejų skaičius	Vaikų skaičius	Atvejų skaičius
<i>Ukmergės r.</i>	15	15	15	15
<i>Utenos r.</i>	22	22	3	3
<i>Zarasų r.</i>	13	13	2	2
<i>Anykščių r.</i>	8	8	12	12
<i>Širvintų r.</i>	1	1	0	0
<i>Švenčionių r.</i>	7	7	5	5

3 lentelė. VTAS atstovavimas vaiko interesams ikiteisminiame ir teisminiame procese civilinėse bylose dėl vaiko atskyrimo nuo tėvų (tėvo ar motinos)

Savivaldybė	VTAS atstovavimas vaiko interesams ikiteisminiame ir teisminiame procese civilinėse bylose dėl vaiko atskyrimo nuo tėvų (tėvo ar motinos)**					
	<i>VTA pateiktų ieškinių / pareiškimų / prašymų / protokolų ir kitų dokumentų skaičius</i>		<i>VTAS pateiktų išvadų / pažymų / buities sąlygų tyrimo aktų ir kitų dokumentų skaičius</i>		<i>VTAS dalyvavimas posėdžiuose, apklausoje skaičius</i>	
	Per 2014 m.	Per 2015 m.	Per 2014 m.	Per 2015 m.	Per 2014 m.	Per 2015 m.
<i>Ukmergės r.</i>	5	1	0	0	4	1
<i>Utenos r.</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Zarasų r.</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Anykščių r.</i>	1	0	1	0	0	0
<i>Širvintų r.</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Švenčionių r.</i>	2	1	1	2	0	2

*Statistikos departamento duomenys, 2014 m.

**SPIS duomenys, 2014 m. / 2015 m. (žiūrėta 2015-10-23)